

PÖYTÄKIRJA

Tuotantoeläinten hyvinvoinnin neuvottelukunnan kokous 30, 5/2015

Aika 17.11.2015, klo 10:15–12:15

Paikka MMM, Mariankatu 23, Helsinki, kokoushuone Kartano (2. krs)

Jakelu Tuotantoeläinten hyvinvoinnin neuvottelukunta
Jäsenet ja (varajäsenet) **läsnä olleet tummennetulla**

Olli Peltoniemi, puheenjohtaja, Helsingin yliopisto
(**Pirjo Kortensniemi**, varapuheenjohtaja, Eläinten terveys ETT ry.)

Susanna Ahlström, maa- ja metsätalousministeriö

Jaana Mikkola, Elintarviketurvallisuusvirasto
(Taina Mikkonen, Elintarviketurvallisuusvirasto)

Tapio Palmu, Lounais-Suomen aluehallintovirasto
(**Taina-Riitta Seppälä**, Lounais-Suomen aluehallintovirasto)

Leena Suojala, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK ry
(Sami Kilpeläinen, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK ry)

Johan Åberg, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC r.f.
(Tomas Långgård, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC r.f.)

Saara Kupsala, Itä-Suomen yliopisto
(Birgitta Wahlberg, Åbo Akademi)

Jarkko Niemi, Luonnonvarakeskus
(Tiina Reilas, Luonnonvarakeskus)

Jaakko Mononen, Itä-Suomen yliopisto
(Mari Heinonen, Helsingin yliopisto)

Päivi Lahti, Helsingin yliopisto
(Markku Oksanen, Turun yliopisto)

Salla Tuomivaara, Animalia ry
(Sami Säynevirta, Animalia ry)

Kati Pulli, Suomen Eläinsuojeluyhdistysten liitto ry
(**Maria Lindqvist**, Suomen Eläinsuojeluyhdistysten liitto ry)

Sanna Nokka, ProAgria Keskusten Liitto ry
(Pirkko Taurén, Faba osk.)

Elias Jukola, HKScan oyj
(Tuomas Herva, AtriaNauta)

Matti Kalervo, Kesko oyj
(Sari Ristaniemi, SOK)

Juha Beurling, Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry
(Annikka Marniemi, Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry)

Sari Salminen, eläinsuojeluasiamies

Mai Kivelä, Animalia ry

Satu Raussi, sihteeri, Eläinten hyvinvointikeskus EHK

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 10:15.

2. Kokouksen järjestäytyminen

Käytiin lyhyt esittäytymiskierros.

Todettiin, että kokouksen esityslistalle otetaan eläinsuojeluasiamiehen toimen lakkauttaminen sekä uutisointi koskien eläinten hyvinvointia eli mediassa esillä olleet eläinten kohtelu teurastuksen yhteydessä sekä eläinten käsittely tuotantotiloilla.

3. Edellisen kokouksen pöytäkirja

Edellisen kokouksen pöytäkirja hyväksyttiin.

Tiedotettiin, että maa- ja metsätalousministeriön nettisivu-uudistuksen myötä neuvottelukunnan nettisivuosoite on muuttunut. Neuvottelukunnan sivu on osoitteessa <http://mmm.fi/tuotantoelainten-hyvinvoinnin-neuvottelukunta> Sivulla ei kokouspäivänä vielä ollut neuvottelukunnan kannanottoja tai pöytäkirjoja.

4. Ajankohtaista maa- ja metsätalousministeriöstä

MMM toivoo, että neuvottelukunta ottaisi kantaa eläinten suojelun lajikohtaisiin valtioneuvoston asetuksiin tuotantoeläimiä koskien. Asetusten uudistamistarpeita tulisi tarkastella eläimille olennaisten käyttäytymistarpeiden pohjalta. Asetuksia on kaikkiaan 12, joten neuvottelukunnan on syytä priorisoida, mikä tai mitkä asetukset ehditään läpikäydä tämän neuvottelukunnan toimikauden aikana (toimikausi päättyy 30.4.2016). Asetuksista on suuri osa vanhoja ja monet perustuvat Euroopan Neuvoston eläinlajikohtaisiin suosituksiin. Mainittiin, että siipikarjasta voitaisiin aloittaa, mutta toisaalta todettiin, että siipikarjaa koskeva asetusta on uusimmasta päästä. Todettiin myös, että siipikarjan emolinnoilta puuttuvat yksityiskohtaisemmat suojelusäädökset.

Saatiin tiedoksi, että ministeriö tulee pyytämään lähitulevaisuudessa sidosryhmiltä ehdotuksia tuotantoeläinten hyvinvoinnin neuvottelukunnan seuraavan toimintakauden jäseniksi.

Linkit valtioneuvoston lajikohtaisiin asetuksiin eläinten suojelusta löytyvät maa- ja metsätalousministeriön nettisivulta [F-hakemistosta](#).

Seuraavassa kokouksessa keskustellaan siitä, mikä tai mitkä valtioneuvoston lajikohtaisista tuotantoeläinten suojelun asetuksista tulisi priorisoida neuvottelukunnassa käsiteltäviksi.

5. Eläinsuojeluasiamiehen toimen lakkauttaminen

Seura- ja harrastuseläinten hyvinvoinnin neuvottelukunta on antanut lausunnon, ettei neuvottelukunta tue eläinsuojeluasiamiehen viran lakkauttamista. Asia koskee myös tuotantoeläinten hyvinvoinnin neuvottelukuntaa. Eläinsuojeluasiamies Sari Salminen kertoi eläinsuojeluasiamiehen toiminnasta ensimmäisten reilun kahden toimintavuoden aikana. Eläinsuojeluasiamiehen työn tavoite on kaikkien eläinten hyvinvoinnin parantaminen. Työ ei ole rajoittunut esimerkiksi pelkästään tuotantoeläimiin. Työn pohjana on tutkittu tieto eläinten hyvinvoinnista. Viran perustamisen yhteydessä todettiin, että virka asetetaan määräaikaiseksi sen vuoksi, että sen jatkoa tarkastellaan eläinsuojelulain uudistuksen yhteydessä.

Neuvottelukunnan jäsenet kertoivat kantansa toimen jatkamisesta. Todettiin, että eläinsuojeluasiamiehen työ on ollut hyvää ja näkyvää. Itsenäinen valtion virkamies, joka

erilaisista sidoksista riippumattomana ajaa proaktiivisesti kaikkien eläinten asemaa, on tarpeellinen. Tällaista institutionaalista eläinten puolestapuhujaa ei yhteiskunnassamme ole toista. Todettiin, että eläinten hyvinvoinnin edistäminen vaatii lainsäädäntö- ja viranomaistyön lisäksi paljon muita toimijoita ja toimia. Eläinsuojeluasiamiehellä on kokonaiskuva kaikkien eläinten hyvinvoinnin tilasta. Asiamies voi vastata akuutteihin kysymyksiin, mutta myös tuoda etukäteen esille esimerkiksi niiden eläinten hyvinvointia, jotka eivät herätä säännöllisesti median kiinnostusta. Asiamies on edellä mainituista syistä tarpeellinen myös eläinsuojelulain valmistelutyössä, eikä työ valmistu tämän vuoden loppuun mennessä. Kehittämiskohteena todettiin, että kaikki tuotantoeläinalla työskentelevät eivät erota eläinten hyvinvoinnin eri toimijoita ja toivottiin, että jatkossa eläinsuojeluasiamiehen työ jalkautuisi myös maakuntiin. Asiamiehen työn tarkoitusta voi terävöittää jatkossa. Tässä on jokaisella neuvottelukunnan jäsenellä myös viestinnän mahdollisuus. Jokainen voi omassa organisaatiossaan viedä viestiä eläinsuojeluasiamiehen ja muiden eläinten hyvinvointitoimijoiden työn tarkoituksesta.

Neuvottelukunnan maataloustuotantoa edustava jäsen Leena Suojala totesi, että eläinsuojeluasiamiehen toimen sijaan siitä säästyneet varat olisi laitettava eläinsuojelulainsäädännön valmisteluun ja eläinsuojeluvalvontaan. Hän ei kannattanut eläinsuojeluasiamiehen viran jatkamista.

Päätettiin tehdä lyhyt kannanotto, joka puoltaa eläinsuojeluasiamiehen viran jatkamista. Sihteeri valmistelee luonnoksen ja se kierrätetään neuvottelukunnan jäsenillä kommentteilla.

6. Uutisointi koskien eläinten hyvinvointia

Yle TV1:n ajankohtaisohjelma MOT esitti 26.10.2015 Oikeutta Eläimille yhdistyksen toimittamaa, salaa kuvattua, videomateriaalia teurastamoilta. Videoissa nähtiin huonoa eläinten kohtelua, esimerkiksi väkivaltaa, sähköpiiskan käyttöä ja epäonnistuneita tainnutuksia.

Varapuheenjohtaja Pirjo Korttesniemi (ETT) kertoi viime vuonna toteutetusta kansainvälisestä pilottitutkimuksesta, jossa arvioitiin sikojen hyvinvointia teurastuksen yhteydessä käyttäen Welfare Quality® mittaristoa. Suomi oli tutkimuksessa mukana. Hanke toteutettiin meillä viidellä suurella teurastamolla. Sikoja seurattiin teurasautosta purusta kuolemaan saakka. Yhteensä hankkeessa oli mukana 42 teurastamoa, joista suurin osa oli eurooppalaisia.

Kuorman purun yhteydessä seurattiin esimerkiksi sikojen liukastelua, kaatumista ja haluttomuutta liikkua. Nämä mittarit heijastavat olosuhteita kuorman purun yhteydessä. Kuorman purun yhteydessä kirjattiin myös matkalla kuolleiden, sairaiden, ja liikkumaan kykenemättömien sikojen määrää. Teurasautossa havainnoitiin tärisevät ja huohottavat eläimet sekä olosuhteet autossa. Ontuvat siat luokiteltiin kolmeen luokkaan ontumisen vakavuuden mukaan.

Teurastamon navetassa havainnoitiin eläintiheys kahdeksasta karsinasta. Veden saantia mitattiin sillä, kuinka monta juomanippaa karsinassa oli eläintä kohden. Karsinan lämpötilan sopivuutta sioille havainnoitiin katsomalla sikoja; tärisevätkö tai huohottivatko siat tai kasaantuivatko siat yhteen lämpöä säästääkseen. Tainnutukseen ajamisen yhteydessä laskettiin sikojen ääntelyitä, kirkumisia ja korkeita ääniä. Taintumisen onnistuminen katsottiin siten, oliko sioilla sarveiskalvorefleksiä, mahdollisia rytmisiä hengitysliikkeitä, oikaisurefleksejä tai ääntelyitä. Teurastuksen jälkeen havainnoitiin sioista tuoreet ihovauriot (tämä kertoo ovatko siat tapelleet kuljetuksen tai teurastamossa olon aikana) ja sairauden merkit ruhosta, esimerkiksi keuhkomuutokset ja valkoiset täplät maksassa. Tuloksissa eriteltiin sähkö- ja kaasutainnutetut siat. Edellä kuvatut mittarit ovat menetelmiä havainnoida sikojen hyvinvointia teurastamolla. Tulosten avulla voidaan hakea teurassikojen hyvinvoinnin heikkenemisestä kertovia hälytysrajoja. Tulokset raportoidaan myöhemmin, sillä lopullisten tulosten laskenta on vielä kesken.

Neuvottelukunnan Elintarviketurvallisuusvirastoa edustava jäsen Jaana Mikkola antoi tilannekatsauksen toimista, joihin Evira on ryhtynyt MOT ohjelmassa näytettyjen teurastamojen suhteen ja missä vaiheessa teurastamojen tarkastuksissa ollaan. Teurastamoja valvovat omilla alueillaan tarkastuseläinlääkärit ja läänineläinlääkärit, kuten muutakin eläinten pitoa. Eviran virkamiehet eivät voi eikä saa itse valvoa, mutta Evira vastaa valvonnan johtamisesta. Eviran lihantarkastusyksikkö katsoo, että teurastamojen tarkastuseläinlääkärit tekevät kuten on ohjeistettu. Tarkastuseläinlääkäreitä ja aluehallintoviraston läänineläinlääkäreitä on pyydetty välittömästi tarkastamaan ohjelmassa kuvatut teurastamot lainsäädännön noudattamisen suhteen. Kokoukseen mennessä kolme neljästä teurastamosta oli tarkastettu ja viimeinen tarkastetaan kokousviikolla. Tarkastuksissa havaittiin puuttuvia toimintaohjeistoja ja puuttuvia kelpoisuustodistuksia, mutta akuutti eläinsuojelullinen tilanne tarkastushetkellä oli kunnossa. Oikeutta Eläimille yhdistys toimitti Eviralle teurastamoilta kuvattua videomateriaalia. Siitä ei ole tietoa, onko yhdistys toimittanut kaiken epäilyttävän materiaalin viranomaisille. Esitutkinta-aineistoa poliisille valmistellaan myös Evirassa. Teurastamojen tarkastuseläinlääkäreille on lähetetty selvityspyyntö siitä, onko teurastamossa ilmennyt epäkohtia aiemmin ja onko asiaan puututtu. Poliisi on todennut, että heille on tullut tutkintapyyntöjä myös tarkastuseläinlääkäreiden toimista.

Eviran on laatinut suunnitelman myös pitkän aikavälin toimenpiteistä teurastamoiden eläinsuojelullisen tilanteen varmistamiseksi. Valvontaviranomaisen riittävä osaaminen, asianmukainen toiminta ja sitoutuminen ovat avainasemassa. Hallintomenettelyosaamista, asianmukaisten hallintopäätösten laadintaa, ja lainsäädännön syventävää osaamista tullaan parantamaan edelleen mm. koulutuksen, ohjeistuksen ja auditoinnin keinoin. Koottu tieto teurastamoiden eläinsuojeluvalvonnan tuloksista, samaan tapaan kuin tuotantoeläintilojen eläinsuojelutarkastuksista, lisää avoimuutta. Tätä varten tarvitaan kuitenkin tietojärjestelmä. Evirassa myös mietitään parhaillaan muidenkin suurien teurastamoiden tarkastamista. Pienteurastamoja ei kuitenkaan vielä käydä systemaattisesti läpi. Toiveissa on myös, että elinkeino itse organisoisi teurastamotyöntekijöiden täydennyskoulutuksen, jossa käytäisiin läpi lainsäädännön vaatimusten lisäksi myös eläinten käsittelyä. Vaikka toimijoilla pitää olla koulutukseen perustuva kelpoisuustodistus, niin silti tietotaitoa on myös jatkuvasti pidettävällä ja edistettävällä.

Käytiin keskustelua teurastamotoiminnasta ja eläinten hyvinvoinnista. Kysyttiin arvioitiinko teurastamojen wq mittauksissa tainnutusmenetelmän eläinten hyvinvointivaikutuksia, kuten hiilidioksidin epämiellyttävyyttä? Pirjo Kortensniemi kertoi, että tässä tutkimuksessa ei arvioitu, mutta tulokset on esitetty erikseen kaasu- ja sähkötainnutukselle. Sitä ei kuitenkaan ole mitattu, miltä eläimestä tuntuu tainnutuksen aikana. Hiilidioksiditainnutuksen ongelmat eläinten hyvinvoinnin suhteen ovat nousseet viimeaikoina esille. Hiilidioksidi on hengitysteitä voimakkaasti ärsyttävä hapan kaasu ja aiheuttaa paitsi kirvelyä, myös tukehtumisen tunnetta. Muitakin tainnutuskaasuja on kokeiltu. Esimerkiksi argon vaikuttaa paremmalta eläinten hyvinvoinnin näkökulmasta, mutta argonkaasu on hiilidioksidia kalliimpaa.

Nautojen tainnutuksessa yksi tehokkaimmista menetelmistä on paineilmalla toimiva lävistävä pulttipistooli. Saatiin tiedoksi, että Suomeen tällainen tainnutusmenetelmä on tulossa yhteen teurastamoon ensi vuonna. Tainnutusvarmuus paineilmalla toimivalla pulttipistoolilla on parempi kuin perinteisellä lävistävällä pulttipistoolilla. Mainittiin hyvä toimintatapa länsinaapurin nautateurastamosta. Mikäli sähköpiiskaa joudutaan käyttämään eläimen ajossa, on käyttö kirjattava ylös, sekä syy siihen miksi sähköpiiskaa käytettiin.

Maataloustuottajat ovat olleet MOT ohjelman jälkeen laajasti huolissaan siitä, miten eläimiä teurastamoissa kohdellaan.

Tuottiin esille, että teurastamon tarkastuseläinlääkäriin työaika ei ole riittävä. Etenkin pienteurastamoissa tarkastuseläinlääkäri ei ehdi tehdä kaikkia valvontatehtäviään kunnolla.

Keskusteltiin videovalvonnoista teurastamoissa. Jotkin teurastamot suunnittelevat vapaaehtoisen videovalvonnan käyttöönottoa. Vielä on selvitettävä lainsäädäntö asian suhteen eli asettaako esimerkiksi laki yksityisyyden suojasta työelämässä videovalvonnalle esteitä. Myös eläinsuojelulain kokonaisuudistuksen yhteydessä pohditaan valvontakameroiden käyttöä osana viranomaisvalvontaa.

Keskusteltiin mediassa esillä olleista videoista, joissa kuvattiin huonoa tuotantoeläinten käsittelyä tilaolosuhteissa, kuten eläinten lyömistä, potkimista ja sähköpiiskan käyttöä. Kuultiin, että lihateollisuusyritys on kouluttanut kaikki yritykselle työskentelevät sikateuraskuljettajat ja, että menossa on nautateuraskuljettajien ja teurastamotyöntekijöiden koulutus. Todettiin, että tuotantoeläinten pidossa ja hoidossa avoimuus on avainasemassa. Parempaa eläinten kohtelua edistävät taloudelliset kannustimet ovat tehokkaita.

7. Muut asiat

- Seuraavien kokousten päivämäärät. Neuvottelukunnan toimikausi päättyy 30.4.2016. Keväällä pidetään 1-2 kokousta. Päivämäärät ilmoitetaan myöhemmin.
- Seuraavan kokouksen asialistalla on käsittelyjärjestyksen priorisointi tuotantoeläinten suojelun valtioneuvoston asetuksista.

8. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 12:15.

Helsingissä 26.01.2016

Olli Peltoniemi
Puheenjohtaja

Satu Raussi
Sihteeri